

Iacobi Menochij

etum munus Quæstoris breuioris togæ præfato Ioanni Menochio, dum de nostra mera, & libera voluntate processerit, vna cum salario annuo, honoribus, oneribus, præminentibus, prærogatiis, commodis, & emolumenis, ad ipsum ratione dicti muneris, iuste, & legitimè spectantibus, & pertinentibus, damus, donamus, conferimus, & commendamus. Mandantes Illust. Gubernatori nostro præsenti, & futuris, Præsidib, & Senatui, Præsidibus, & Magistris vtriusque Magistratus, Thesaurario nostro generali, caterisque officialibus, & subditis nostris, Mediolanensis Dominij, ad quos spectat, & spectabit, vt prædictum Ioanen Menochiu in possessionem præfati munieris ponant, & inducant, positumq; & inductum manuteneant, conseruent, & defendant; atque de salario, præminentibus, prærogatiis, & emolumenis, vt suprà, debitis temporibus illi respondeant, & per quos deceat responderi faciant. Hasq; nostra in uiuolabili obseruent, & exequantur, obseruariq; & exequi faciant, per quos spestat. Sic enim è mente nostra procedit.

Præsupponitur etiam in facto; Quæstores Extraordinarios ratione sui officij, & munieris habere primùm à Regia Camera annum salarium, quod appellari potest prebenda, sicuti illa Canonorum Ecclesiasticorum ob eius certam, & determinatam quantitatem. Habent etiam ipsi Quæstores honoraria, & emolumenta qua indies obueniunt ex a se lati sententijs, ex venditionibus, & locationibus bonorum Regia Camera, ac ex alijs quibusdam causis. Que quidem honoraria, & emolumenta, quotidiana distributiones, possunt nominari, sicuti appellantur illa Canonorum, qui pro labore interessendi diuinis præstantur. Et ha quidē distributiones sunt incerte, & indeterminate; cùm diuidantur, secundum numerum Quæstorum. Näm si contingit minui numerum, vel morte, vel absentia voluntaria, vel alia causa priuatinia emolumentorum, diuisio fit inter alios: ita quod aliquando contingit fieri inter omnes; & aliquando inter quatuor, quinque, vel sex.

Prætendit nunc Menochius ultra solitum numerum Quæstor creatus, sibi præstanda esse prædicta emolumenta, & honoraria, que diximus appellari posse distributiones quotidianas, sicuti, & alijs suis collegis præstari solent: cùm pares cum eisdem labores sustineat, alijsq; prærogatiis, & præminentibus ab ipso priuilegio concessis fruatur. Queritur quid iuris.

Initium à Domino.

CONSILIVM MCLXXIX.

Non modò iuri, & rationi, sed & æquitati conscientem esse existimat Quæstor Joannes Menochius sui munieris, & officij ratione, & causa, eadem honoraria, & emolumenta sua pro cō-

tingenti portione, fore sibi præstanta, quæ alijs suis collegis præstantur, atque persoluuntur. Veritas hæc permultis argumentis sic facile, & manifestè demonstratur.

Primo itaque existimat Menochius, Regij priuilegij verba esse adeò clara, vt in dubium reuocare, & cauillis obcurare non auderet cauilloſi illi aduocati, qui sophistis argumentationibus solent lucem obtenebrare, vt dicere consueuit Baldus, & Crauetta in consil. 47. nu. 2. commemoratus. Verba sanè priuilegij ita se habent. *Vnā cùm salario annuo, honoribus, oneribus, præminentibus, prærogatiis, cōmodis, & emolumētis, &c. manifesta; haec verba complectuntur annum salarium, quod Regia ipsa Camera persolut, & pendit: complectuntur etiam honoraria, & emolumenta, quæ indies percipit, & consequitur Magistratus pro a se lati sententijs, ac pro bonis fiscalibus, quæ vel venduntur, vel locatur, ab eodem tribunali. Quod si aliter diceremus, verba hæc essent omnino superuacanea, t̄ contra notissimas iuris regulas, l. si quando in principio. de leg. &c. cum sexcentis similibus.*

Secundò accedit, quod cùm Regia Maiestas mandauerit ipsi Menochio ferre, & sustinere onera officij, vna cum alijs collegis, dicitur etiam ei præstari voluisse quæ sunt oneris consecutiua, nempe honoraria, & emolumenta; sicuti de distributionibus quotidianis, t̄ quæ Canonicis diuinis interestentibus præstantur, scribunt Doctores, in cap. vlt. §. in illis verò in fine de concess. præben. in 6. & alijs, quos referam infra in ultimo argumento. Vt enim Ecclesiastica hæ distributiones concessa sunt pro mercede quadam operum, & laborum Canonorum diuinis interestentib. c. 1. de Cler. non resid. in 6. vbi Doctores, & scribunt Oldrad. in consil. 118. nu. 1. & 3. Zabarella in Clem. 2. §. 1. q. 15. de ætate, & qualita, & Brutius in cap. pro illorum pro nu. 16. in fine de præbendis, talia sunt, & hæc honoraria, & emolumenta, t̄ quæ dierim percipit Magistratus pro operibus, & laboribus Quætorum. Et ob id iuri, & æquitati cōuenit, vt & ipse Menochius, qui in partē (vt dicit solet) solicitudinis vocatus est, & indies fert, atque sustiner, pro sua contingentia parte pondus dici, & astus, suam honorariorū, & emolumenterū portionem consequatur, ne defeat sui laboris, & industria mercedem, iuxta l. 3. §. 1. in fin. C. de alluio. & palud. & vulgata est illa natura æquitas, vt is, qui sustinet incommoda, fentiat etiam commoda. secundum naturam ff. de reg. iur. & absurdum est (inquit Paulus in l. is, qui in potestate §. vlt. ff. de legatis præsta.) illum commoda habere, alium onera sustinere. Et alioqui posset Menochius canere illud Poeta. Sic vos non vobis, &c.

Tertiò suffragatur, quod officio Quæsturæ, coniuncta, copulata, atque vnta sunt hæc, nempe salariū annum, honoraria, onera, præminentia, prærogatiæ, commoda, & emolumenta, sicuti vnitatem, & coniunctionem significare dictione t̄ illam vna, scribit Bart. in consil. 59. col. 2. lib. 1. Iason. in l. Gallus §. quidā rete num. 14. post Bart. ibi. ff. de lib. & posth. & idem in l. vlt. in primo notab. C. de impuberū, & alijs substit. & Parisiis in consil. 3. nume. 17. lib. 1. & in consil. 79. num. 21. lib. 3. & scripti in commentar. de præsumptionibus, lib. 4. præsumpt. 139. num. 22. Atqui vnitatum eadem est ratio, t̄ & dispositio; ita vt quod inest vni censeatur inesse alteri, iuxta doctrinam Bart. in l. si conuenierit, §. si nuda, nume. 2. ff. de pigno. actio. quem secuti sunt multi, quos retuli in consilio 165. numero 7. lib. 2. & illis accedit Roman. in consil. 275. numero 5. Socinus senior in consilio 79. num. 24. lib. 4. & Alcia. in cap. quod sedem. num. 92. de officio ordinari, ergo sicuti Regia Maiestas cohonestare voluit

Meno-

Consilium MCLXXIX.

149

Menochium dignitate, & officio Quæsturæ, & eū grauare oneribus spesstib; ad ipsum officium, & Magistratus ipse eundem ad ferendum ipsa onera, & alias præminentias, & prærogatiwas admisit; sic dicēdum est, Regiam ipsam Maiestatem voluisse ipsum Menochium admitti ad percipiendum, & consequendū honoraria, & emolumenta, & Magistratum cum pariter, re ipsa admittere debere.

Quartò confert, quod vna determinatio respiciens plura t̄ determinabilia æqualiter determinare debet. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. subst. & l. quamvis C. de impuberum, & alijs substitutio: & ibidem Doctores. Atqui Regium priuilegium Menochio cōcessum respicit plura determinabilia, nempe salarium annuū, honores, præminentias, prærogatiwas, commoda, & emolumenta, ergo æqualiter ea omnia determinare sic voluit Regia Maiestas, vt vnum æque, ac alterum cōsequatur Menochius.

Quintò, & ultimò totam hanc controverſiam dirimit, atque dissoluit traditio, & doctrina Abbatis in c. cùm M. Ferrariensis num. 32. de constit. & in cap. dilectus filius, il. 1. num. 8. de præben. ac aliorum, quos infra commemorabimus, dum de Canonico, & Doctore recipiendo in capitulo, vel Collegio vltra, vel su pra certum numerum Canonorum, vel doctorū differunt. i) sanè distinguunt, atque constituunt per multis casus, quos clarus proponemus, atque explicabimus.

Primus itaque casus est; quando quis à capitulo vel Collegio sua sponte & voluntariè simpliciter recipiatur, vt Canonicus in capitulo, vel, vt doctor in Collegio (de his, & alijs Collegijs scribit Abbas) vltra certū numerum, & agitur de præbenda propriè, vel salario ordinario. Hoc casu reeptus iste non efficitur ex numero ipsorum Canonorum, vel Collegiorum, vt obtineat, & ipse præbendam, vel salarium t̄ cùm nullum sit vacans. Et hoc illud est, quod scribunt Abbas, & reliqui, hunc sic receptū nō rum pere numerum Canonorum, vel Collegiorum, res pectu præbenda. Ita sanè Abbas in dicto cap. dilectus filius num. 8. in principio his verbis. Vt receptio in Canonico augeat numerum Canonorum t̄ fed non præbendarum. Et eodem in loco manifestius tradit Anchar. numero 6. qui refert differentiam inter præbendas, & distributiones. Abbatem quoque secuti sunt alij relati, & probati à Ripa in cap. cùm M. Ferrariensis num. 26. de constitutio. Hic casu nostro non conuenit: cùm de præbenda, hoc est salario annuū, quod præbenda nomen habere potest, non fit disputatio, sed de distributionibus quotidianis, de quibus statim.

Secundus est casus, qn quis à Capitulo suo sponte & voluntariè recipiatur simpliciter Canonicus vltra numerum, & non agitur de præbendas, sed de portionibus, quæ alioqui distributiones quotidianas appellantur; & portiones ha priuilegiata sunt. Hoc casu Canonicus iste non consequitur t̄ portionem aliquam. Ita post Innoc. Abbas in dicto cap. Dilectus filius nu. 8. vers. & ideò, vt dicit hic Inno. in eto vers. secus vbi portiones, &c. Innocentium, & Abbatem secutus est ibidem Anchar. num. 6. versi. & prædicta sunt vera. Näm ista portiones priuilegiata illæ dicuntur, quando (inquit Abbas in dicto cap. Dilectus filius. num. 8. vers. & dicuntur priuilegiata) ex priuilegio, & statuto est sanctum; quod ex omnibus redditibus Ecclesiæ fiant 10 portiones puta duodecim. Näm ista t̄ portiones (subiūgit Abbas) succedunt loco præbendarum. Nulla est enim differentia inter portiones istas, & præbendas distinctas, nisi in facto: quia præbenda (addit Abbas) distinguunt in certis redditibus, seu possessionibus, seu iuribus: vt putà quando duæ, t̄ vel tres possessiones

deputantur pro vna præbenda; Et hæc dicitur propriè præbenda, secundum canones, & communem loquendi vsum. Portiò vero priuilegiata (inquit Abbas, & cū eo Anchar. supradictus) est, quando omnes redditus

12 sunt communes, & percipiuntur t̄ per vnum loco capituli: & in fine anni sunt certa portiones secundum priuilegium, seu statutū, & cuilibet datur portio sua. Et cùm hæ portiones (subiūgit Abbas, vers. & ex prædictis) sint certæ, & determinatae, Canonicus receptus 13 vltra numerum Canonorum, t̄ nullam ex his portio nibus consequitur, quia loco præbendæ sunt. Hic etiā casus nostro non conuenit: cum emolumenta, & honoraria, quæ dietim percipit Magistratus, nulla lege, vel priuilegio habeant certam portionem, nec in fine anni fit distributio; sed quando placet Præsidi, & Magistrati, & statim in sequenti casu melius declarabitur.

Tertius est casus, quando quis a Capitulo sua sponte & voluntariè recipit, Canonicus simpliciter vltra 14 numerum, t̄ & agitur de portionibus non priuilegiatis, & certis, sed secundum numerum Canonorum; ita quod portiones sunt accessoria ad Canonico. Hoc casu hic Canonicus receptus simpliciter vltra numerum consequitur portionē suam. Et si sunt plures, mihi 15 nus habet: t̄ si sunt pauciores habent ampliores. Ita Abbas in dicto cap. dilectus filius, num. 8. vers. putarem tamē, &c. cuius verba hæ sunt. Putarem tamē, quod vbi receptio vltra numerū fuerit simplex, quod immediatè, quod ad omnes effectus, rumpatur numerus Canonorum, & ita dicēdum omnibus alijs Collegijs. Et isto casu puto procedere, quod suprà dixi, quod talis receptus habeat omnem commoditatē in Collegio, quam habet quilibet alter, seruata tamen integratē præbendā. Hæ Abbas: qui paulò post. vers. quandoque sunt incerte, & in versiculo. Secundo casu, subiungit, quod quando portiones sunt incerte, & indeterminate; vt quia diuiduntur secundum numerum Canonorum; vnde si sunt plures, minus habent, si sunt pauciores, habebunt portiones ampliores; & hoc casu (inquit Abbas, & suprà dixi) Canonicus iste receptus simpliciter habet suam portionem, Innocentium, & Abbatem secutus est Anchar. in eodem cap. dilectus filius il pri. num. 6. in fine, & nu. 7. qui dixit, has distributiones esse consecutiua, t̄ & accessoria ad Canonicum, vel Collegium huic vltra numerum collatum, atque concessum, Abbatem probauit etiam Decius in cap. cùm M. Ferrariensis nu. 38. de const. & casum hunc probarunt etiam Castrén. in consil. 170. Viso puncto contrascripto. col. vlt. vers. præterea non videtur verum. & in consil. 366. super primo & secundo dubio in fine. lib. 1. & nouissime Alex. Moneta in tract. de distributionibus quotidianis in secunda parte. qu. x. 1. numero 8. versi. melior ergo textus. Hic casus vere nostro non conuenit: cùm Menochius creatus nō fuerit simpliciter. Quæstor vltra, vel suprà numerū: sed adiectis his verbis. Vnā cum salario annuo, honoribus, oneribus, præminentibus, prærogatiis, commodis, & emolumētis. Et propterē tertius ille casus à fortiori Menochio valde suffragatur, cùm hæ honoraria, & emolumenta, hoc est, vt distributiones non sint priuilegiata. Non enim sunt certæ, nec lege, vel priuilegio certis personis ad scripta; & ob id non sequuntur naturam præbendæ, & salarij, sicut sequuntur distributiones priuilegiata, vt post Abbatē, & Ancharanum diximus in precedenti casu. Si enim hæ distributiones Magistratus sequentur naturā præbendæ, & salarij, dicendum est, quod sicuti decedente vno, vel altero ex Canonis, vel ex Collegiatis, vel (vt de his loquamur) vno ex Quæstoribus præbendas, & salarij non accrescit alijs superstitibus, sed resuratur

Iacobi Menochij

uatur novo Canonico, vel Collegiato, vel Quæstori subrogati, seu Regia Camera in locum de mortui; ita portio distributionū, quæ præstanta erat vni ex Quæstoribus defuncti, si vixisset, Regia Camera numerari, & præstari deberet: & tamen contraria in obseruantur, quia si Quæstori omnes extant, vñā cum Præside fit distributionis, ut singuli suam habeant portionem; si vita funeti sunt aliqui ex eis, defunctorum portio alijs accrescit, ita quod si sunt plures, minus habent: si sunt pauciores habent ampliores, quemadmodū de distributionibus non priuilegiatis scribunt, Abbas, & Anchranus, suprā præcedenti in casu allegati.

Quartus est casus, quando quis aut sponte & voluntarie à Capitulo, aut auctoritate superioris recipitur Canonicus, vel Collegera ultra numerum Canonicorum, vel collegiorum simpliciter, in eo Capitulo, & Collegio, in quo extat consuetudo, quod sic receptus, non consequatur distributiones quotidianas. Hoc casu seruandus est vsus, & consuetudo; sicuti scribunt Innoc. in cap. cùm M. Ferrarensis nu. 4. in fi. de constit. vbi Compostella. nu. 12. Imola nu. 20. prop̄ medium. vers. Et hæc dicit. Felinus num. 23. vers. limita tertio, & Ripa. nu. 187. Fræscus Martius, in q. 1045. nu. 2. in prima parte, & Ludouicus Gomezius, in tract. de Gratijs, & expectatiu. nu. 38. Et accedit Rota Roma, in decif. 26. nu. 7. tit. de præben. in nouis; vbi Auditor ille compilator decisionum dixit, esse consuetudinem in vniuersali Ecclesiæ (fortè intelligit de Ecclesia Vrbis Romæ, de qua sic loquuntur Compostellanus, & Imola suprā relati) quod Canonicus supernumerarius, non habens præbendā, nō percipit has distributiones. Ita & nouissimè Alex. Moneta in tract. de distributionibus quotidianis, in secunda par. q. 1. nu. 10. & 11. Hic casus nostro non adaptatur, cùm de hac consuetudine non constet. Nec habenda esset ratio, si alterius tribunalis, & loci consuetudo adduceretur; cùm certum sit consuetudinem censori localem, & ob id se non extendere de loco ad locum, vt tradunt Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdicto. i. ff. de itinere, actu quo priua. Decius in conf. 483. num. 21. & 22. Ruinus in conf. 157. in fine, lib. 5. & Craue, in conf. 30. nu. 5. & in conf. 123. nu. 11. Ita dicimus, quod præctica, & ita y. 20. l. 1. vnius Ciuitatis, vel Curiae, non extédit ad alia Ciuitatem, vel Curiam, sicuti post Alexandru, & alios tradit Io. Baptista Asinius, in sua prædicta scriptura. cap. 16. nu. 3. Non etiam casus iste conuenit huic nostro, in quo constat, Menochium obtinere præbendam, hoc est salarium Regium.

Quintus est casus, quando quis sponte & voluntarie à Capitulo, aut auctoritate superioris recipitur Canonicus, vel Collegera in Capitulo, vel Collegio ultra numerum Canonicorum, & Collegiorum, non simpliciter, sed hoc adiecto, q. sit supernumerarius. Hoc casu Abbas in d. cap. dilectus filius, il. 1. nu. 8. vers. sed si receptione fieret, & c. de præben. dixit, se putare hunc sic receptum habere, & consequi non posse has distributiones quotidianas. Casum hunc affirmanit Decius in dicto cap. cùm M. Ferrarensis nu. 39. vers. secundò fallit; & ibidem Ripa nu. 188. Fræscus Martius in q. 1045. nu. 5. vers. tertio receptus in prima parte, & nouissimè Alex. Moneta in dicta q. 1. nu. 12. Et ij quidem scribunt huius sic recepti ius esse exile, & ob id non habere vocem in Capitulo, & Collegio, nec alii quod commodum: sed esse ius quoddam ventosum. Hic casus multò minus quam tertius supra relatus, cōuenit huic nostro: Cum Menochius non fuerit receptus simpliciter, & cum solo adiuncto, hoc est cum conditione & pacto, vt sit solū supernumerarius; sed manifeste suo in priuilegio scriptum est; Quod habeat onera, honores, prærogatiwas, ac commoda, &

emolumenta, sicuti dicemus infra in ultimo casu.

Sextus est casus, quando quis auctoritate superioris recipitur, ultra numerum Canonicorum simpliciter: atque ita quando sumus in dubio, an superior, qui iussit, hunc recipi, in tellecerit quod iste consequatur distributiones quotidianas, sicuti alij iam recepti consequuntur. Hoc sanè casu, qui, vt statim ex subsequenti intelligemus, nostro non conuenit, dicendum est, huc sic receptum non consequi has distributiones quotidianas: Cum præsumptio sit, superiore, cuius iussu fuit receptus, noluisse eas sibi præstari. Ita sanè loquitur & intelligendi sunt Io. Andrea, in cap. cum M. nu. 41. vers. solutio. de cōstitutio. & ibidem Zabarella col. 10. vers. sexto quarto; & idem Zabarella in cap. dilectus, il. 2. q. 9. de præben. Butrius in cap. pro illorum. num. 5. co. tit. de præben. & ibidem Ioannes de Anna. nu. 5. vers. & dic, quod in receptis, Castren. in consilio 170. viso puncto contra scriptio. col. vlt. vers. præte rea nō videtur verum. & in conf. 366. super primo & secundo dubio, in fi. lib. 1. Franc. Marcius in q. 1045. nu. 4. vers. ita, quod non valeret prouisio Papæ, in contrarium, nisi fieret specialis mentio, in prima parte, Petrus Gregorius Tolosa, in lib. 17. Syntag. iuris. cap. 2. nu. 4. vers. item, & nouissimè Alex. Moneta in dicto tract. de distributionibus quotidianis, in secunda parte q. 1. nu. 8. 9. & manifestius. nu. 13.

Septimus & ultimus est casus, quando Canonicus, vel Collegera recipitur in Capitulo, vel Collegio non quidem simpliciter, sed cum loco in choro, & capitulo, & cum plenitudine iuris canonicalis, vel Capituli. Hoc sanè casu hic receptus habere, & consequi debere distributiones quotidianas, affirmant octo iij gravissimi, atque eruditissimi Doctores, nempe

1. Federicus de Senis in col. 290. Quia in presenti nu. 6. vers. alio modo dicitur recipere, & quis, & si vsus est dictione, fortè, alioqui dubitativa; attamē dicitur, opinionem hanc affirmasse; sicuti post Angelum, & alios scripsi in conf. 25. num. 14. lib. 1.

2. Butrius in cap. cùm M. Ferrarensis, in fine de constit. & in cap. pro illorum num. 16. in fine, de præbendis.

3. Abbas in eodem cap. cùm M. Ferrarensis num. 32. vers. si vero.

4. Geminia, cap. vlt. §. in illis vero. in fi. de concessio. præbendæ in 6.

5. Felinus in d. cap. cùm M. Ferrarensis num. 23. vers. limita secundò.

6. Fræscus Martius in q. 1045. nu. 8. in prima parte.

7. Ludou. Gom. in tract. de gratijs expectatiu. nu. 38.

8. Alex. Moneta in dicta quæst. 1. numero 13. In hanc sententiam adducti sunt prædictati Doctores constitutione illa dicti cap. vlt. §. in illis vero. de concess. præben. lib. 6. Cuius verba hæc sunt. In illis vero, qui ultra numerum, auctoritate prefata de Apostolica intellegitur, de qua dixerat supra, in aliquarum Ecclesiæ Canonici iam recepti, quātum ad Capitulum, & Chorum, ac distributionum perceptionem quotidianarum plenitudinē iuris Canonici habebant: sed in eis dignitates, personatus, præbendas, portiones, vel alia beneficia, quæ dantur tantū existētibus de numero expectabūt: constitutionem præfata locū habere (ratione huiusmodi expectationis) dubium nō existit. Hæc Summus Pontifex Bonifacius Octauus. Ratio huius sententiae affterri potest; quia ille, cui aliqua in re, & actu concessum est plenum ius, consequitur id, quod alia 23 non consequeretur; & dicitur plenum ius, & quia nihil deficit: & ob id non recipit additionem, nec diminutionem. cap. bene quidem. distinet. 96. & respondit Baldus in conf. 293. Thæma integræ ad finem lib. 4. Hinc sit, quod si Pontifex maximus concedit alicui Ecclesiam pleno iure, censemur concessisse omne ius

Epi-

Consilium MCLXXX.

150

Etiam summam. Et successiū pro solutione dicti interesse eidem ceſſit facultatem exigendi lib. 6. 158. quotannis super datio quodam drappare creme- na, quod erat ipsius D. Dominici.

Dubitari nunc contingit, an dictus D. Octavianus licet, & absque criminis usurparum potuerit sic pacisci; & summam illam conuentam sequi, & accipere?

Initium à Domino.

C O N S I L I V M M C L X X X .

Permultis rationibus, & argumentis dicendum, atque respondentum est, præfatum D. Octavianum pacisci minimè potuisse, minusq; accipere summam prædictam, vt pote, quod fraudem sapiat usurparum; sicuti docte, & verè ostendit suo responso benè eruditus Iuris. D. Petrus Ioannes Capriata, quem honoris causa nomino.

Primo mouet me, quod in specie, clarisq; his termi-

nis tradit eruditissimus Frater Fabianus Genuensis in

tractat. & de cambijs, in prima parte. num. 35. vers. hoc

idem dicendum est, & c. cuius hæc sunt verba. Hoc idem

dicendum est de illis (quicunque illi fuerint, siue viri,

siue mulieres, qui suas dant pecunias numularijs amici suis, aut aliquo affinitatis, vel consanguinitatis gra-

du sibi coniunctis, eis dicentes, vt illas suas pecunias in cambijs pro Lugduno, aut Bezenzono, vel alijs iu-

stis, atque licitus cambijs recte, ac iustè negotientur:

quos tamen sciunt, aut probabilitate credunt, eas pecu-

nias non in huiusmodi cambijs, sed in alijs eorum ne-

gotijs (& fortè non iustis, neque liciti) exposituros.

Et pacto, quod quicquid lucri ex veris, ac iustis cambijs

pro Lugduno, vel locis prædictis ab alijs numularijs

efficaciter, & cum effectu celebratis processerit, sibi

supra sortem reddatur. Plus enim valet quod agitur,

quam quod simulatè concipitur. C. plus valere, per to-

tum. Hi enim homines non ipso effectu, sed solo titu-

lo, & nomine verorum, atque iustorum cambijs lucrati

volunt, perinde ac si vera, ac iusta cambia ad eorum

instantiam efficaciter, & cum effectu celebrarentur.

Cum itaque D. Octavianus hac sub forma dimis-

serit pecuniam suam apud D. Dominicum fratrem;

sequitur dicendum, contractum fuisse feneraticum.

Secundò & accedit fortius, quod ita post prædicta

verba subiungit idem Fabianus. Et multò magis usu-

rijs, censendi sunt illi, qui cum numularijs sibi qua-

uis consanguinitate, aut bencvolentia coniunctis paci-

scuntur, aut schedules, siue chirographum sibi fieri fa-

ciant, de quibus negotijs, nulla mētione facta, pacto,

& conuentione, quod saluo eorum capitali, singulis

annis sibi supra sortem reddantur sex, vel septem pro

singulo centenario. Hæc tenet Fabianus, cuius ege-

gia sententia confirmatur traditione illa communis do-

ctorum in l. si pascenda. C. de pact. vbi inter alios De-

cius. nu. 8. post Baldum, & alios plures, dixit, pactum

in societate factum, quod saluo capitali ab altero ex

socijs posito, dividatur lucrum inter ipsos socios, esse

feneraticum; & idem affirmarunt Salicetus in auth.

ad hæc. q. 14. C. de usur. Socinus sen. in consil. 179.

nu. 1. lib. 2. Ruinus in conf. 82. nu. 6. lib. 2. Decius in

confil. 116. num. 1. in fine. Rubeus in conf. 103. nu. 4.

Benuenutus Stracca in tract. de mercatura, in tit. de

contractibus mercatorum. numero 7. & 8. & latissimè

Didacus Couarruicias in lib. 3. varia. resolutio. cap. 2.

nu. 3. & Crauettia in conf. 470. nu. 10. lib. 3.

Porro in casu hoc nostro certum est, D. Octavianu-

voluisse

F A C T I S P E C I E S .

PEr illis d. dominicus saulius genuensis olim preses redditū Ducatus Mediolani ann. 1551. confessus est erga illastrem D. Octavianum, se esse eius debitorem lib. 6. 1875. pro quibus promisit eidem solvere ad rationem decem pro centenario singularis annis pro interesse cambiorum; sic de communis accordio taxato, donec, & quousque dictus D. dominicus eidem D. Octavianu restitueret prædi-